

Projektbeskrivelse for 'Sproggaven - det starter med sprog'

Sprog- og literacy-udviklende tiltag på 0-6 års området

Baggrund

Baggrunden for initiativet er et større antal skolestartere i Fredensborg Kommune med utilstrækkelige sprogfærdigheder. Dette har bl.a. vist sig ifm. en pilotafprøvning i 2013 af den obligatoriske sprogvurdering af børnehaveklassebørn. Forsøget viste, at i alt omkring 20 % af de sprogvurderede børn havde behov for enten en 'fokuseret' eller en 'særlig' indsats. Dette var tilfældet hos såvel børn med dansk som modersmål, som børn med dansk som andetsprog. Andelen af skolestartere med utilstrækkelige sprogfærdigheder i kommunen er høj – 5 % højere end normtallet, der ligger på 15 %. Og eftersom der socioøkonomisk er relativt stor forskel på de testede skoler, er det sandsynligt, at flere af kommunens øvrige skoler har en tilsvarende udfordring. Det er også sandsynligt, at udfordringen har eksisteret før forsøget, da der ikke er sket markante ændringer af sprogarbejdet på dagtilbudsområdet forud for 2013.

Skolestartere med utilstrækkelige sprogfærdigheder er i risiko for at udvikle læse- og skrivevanskeligheder i skolen. Set i det lys, er det problematisk, at andelen af skolestartere i Fredensborg Kommune med utilstrækkelige sprogfærdigheder ligger over normtallet. Endvidere er det et vanskeligt udgangspunkt for at udligne de relativt store socioøkonomiske forskelle, der findes på børn og børnefamilier i kommunen. Ligesom på landsplan tegner der sig i kommunen et billede af, at særligt børn af forældre med lav socioøkonomisk status klarer sig dårligt i den obligatoriske sprogvurdering og senere i den nationale læsetest. Statistisk set er det et udgangspunkt, der øger sandsynligheden for et livsforløb, som tegner sig anderledes, end hvad vi som samfund ønsker for disse børn. Eksempelvis er der forhøjet risiko for behov for sociale foranstaltninger, kriminalitet, mindre uddannelse, dårligere erhvervs muligheder etc.

Det er velkendt, at forældres socioøkonomiske status er udslagsgivende for det enkelte barns mulighed for at udvikle sig alderssvarende og komme på niveau med dets jævnaldrende både i skolen og senere i livet. Der foreligger imidlertid også en stor viden om betydningen af en offentlig indsats. Gaps imellem børn fra forskellige kår opstår tidligt og forsvinder ikke, men kan mindskes igennem en tidlig offentlig indsats bl.a. i dagtilbud på 0-6 års området. Fredensborg Kommune ønsker at sætte massivt ind ift. sprog- og literacy-indsatsen i dagtilbud på 0-6 års området i hele kommunen, da forskning viser, at denne kan have afgørende betydning for børns sproglige udvikling, og dermed deres muligheder senere i livet. Indsatsen

skal ikke blot forbedre vilkårene for den enkelte og økonomien for kommunen, men også bidrage til at højne uddannelsesniveaueet i befolkningen generelt som et centralt element i udviklingen af det danske velfærdssamfund.

Med Sproggaven ønsker Fredensborg Kommune at kvalificere og systematisere daginstitutionernes arbejde med dialogisk læsning. Metoden anvendes i dag af flere af kommunens dagtilbud på 0-6 års området, men indsatsen er meget uensartet. Dialogisk læsning er en interventionsform, der har vist sig effektiv overfor alle børn uanset socioøkonomisk status. Derudover kan den anvendes fra en meget tidlig alder, da den udviklingsmæssigt er passende til små børn (2-6 årige børn). Med Sproggaven ønsker kommunen i samarbejde med Nationalt Videncenter for Læsning at fremme, kvalificere og systematisere brugen metoden. Dette skal ske ved, på den ene side, at supplere og videreudvikle metoden, herunder udvikle en pædagogisk værktøjskasse, Sproggaven, og på den anden side, at kompetenceudvikle det pædagogiske personale og deres ledere, herunder gennemføre et længerevarende kompetenceudviklingsforløb.

Formål

Sproggaven er et tiltag, der har til formål at kvalificere og systematisere det sprogunderstøttende pædagogiske arbejde i dagtilbud, således at 0-6 årige børns sprogfærdigheder og literacy-kompetencer styrkes, og ad den vej det enkelte barns chance for uddannelse og et godt liv øges.

Målsætninger

Projektets målsætninger er at styrke:

- Det pædagogiske personales kompetencer ift. at arbejde med 0-6 årige børns sprogfærdigheder og literacy-kompetencer igennem dialogisk læsning og lærerige lege
- Det pædagogiske personales kompetencer ift. at inddrage forældre i det sprog- og literacy-understøttende pædagogiske arbejde
- 0-6 årige børns sprogfærdigheder, herunder deres hhv. produktive, receptive, lydlig og kommunikative kompetencer
- 0-6 årige børns literacy-kompetencer, herunder deres evne til hhv. at legelæse, legeskrive og kommunikere med tegn og skriftsprog

Det pædagogiske personales kompetencer er én af målsætningerne for projektet, da et løft af sprog- og literacy-indsatsen på 0-6 års området i denne projektsammenhæng anses som vejen til et løft af det sproglige niveau hos 0-6 årige børn. I første omgang vil der være fokus på udbredelsen og anvendelsen af en pædagogisk værktøjskasse. Senere også på det mindset mht. at indtænke sprog og literacy i det pædagogiske arbejdet generelt, som projektet forventes at styrke.

Også en styrkelse af samarbejdet imellem det pædagogiske personale og forældrene omkring sprog- og literacy-indsatsen er en målsætning for projektet. Forældrene indtager en helt central position i børns sproglige udvikling. Forældres forudsætninger for at agere sproglige rollemodeller er meget forskellige. En udligning af de forskelle, der måtte være, via forældresamarbejdet anses for helt afgørende for succesraten for de målsætninger i projektet, der handler om børnene.

Målgruppe

I projektet er det børnene på 0-6 års området, der er den primære målgruppe. Det er dem, der i deres sproglige udvikling skal profitere af den højere kvalitet og den større systematik, som Sproggaven skal bibringe det sprogunderstøttende pædagogiske arbejde på 0-6 års området. En sekundær målgruppe er dem, der skal anvende Sproggaven. Det drejer sig i første omgang om det pædagogiske personale på 0-6 års området, men på sigt også om forældrene. Selvom det er børnene, som projektet primært skal gøre en forskel for, er det de voksne, særligt det pædagogiske personale, der i første omgang sættes ind i forhold til. Det er dem, der kan sikre kontinuitet i sprogarbejdet, såvel for den enkelte børnegruppe, som forskellige børnegrupper imellem. Endvidere kan de involvere forældrene i børnenes hverdag, og dermed øge deres kendskab både til sprog- og literacy-indsatsen, og til de forventninger, der er, til børnenes sprog- og literacy-udvikling.

Projektindhold og -aktiviteter

De primære indholdselementer i projektet er følgende:

- Udviklingen af en pædagogisk værktøjskasse, Sproggaven, med udgangspunkt i metoden dialogisk læsning.
- Udviklingen og gennemførelsen af et aktionslæringsforløb, målrettet det pædagogiske personale og deres ledere, med fokus på at gøre ny viden om sprog og literacy til en naturlig del af hverdagen – til en tænkning og en arbejds måde i det daglige arbejde.

Den pædagogiske værktøjskasse, Sproggaven, består mere konkret i en bogkanon bestående af 13 bøger fordelt på 2 til de 1-2 årige; 3 til de 2-3 årige; 3 til de 3-4 årige; 3 til de 4-5 årige; og 2 til de 5-6 årige. Til hver bog udvikles en bogfolder. Derudover udvikles forskelligt materiale, der kan understøtte brugen af Sproggaven, herunder bl.a. en generel vejledning, undervisningsfilm, progressionsoversigter for sproglig og motorisk udvikling etc. Sproggaven udvikles i udgangspunktet af konsulenter fra Fredensborg Kommune. Bogkanonen udvikles i et tæt samarbejde med kommunens biblioteker og de metodiske læsefoldere i et tæt samarbejde med Nationalt Videncenter for Læsning samt kommunens sprognetværk og deres sprognetværker lokalt i områderne. Film produceres af

Nationalt Videncenter for Læsning, som også yder faglig sparring på den øvrige del af Sproggaven.

Aktionslæringsforløbet er 3-årigt og gennemføres i samtlige enheder. Ledere og medarbejdere deltager i samme forløb. Dette har bl.a. til formål at sikre sammenhæng imellem de ledelsesmæssige prioriteringer og den mere konkrete tilrettelæggelse af sprog- og literacy-indsatsen. Endvidere skal det fremme den faglige sparring og udviklingen af et fælles mindset mht. sprog- og literacy-indsatsen. Det pædagogiske personale er i fokus for aktionslæringsforløbet og skal også klædes på til at styrke forældrenes rolle som sproggivere. Børnenes sprogfærdigheder og literacy-kompetencer forbedres som følge af kompetenceudviklingen af det pædagogiske personale samt forældrenes styrkede rolle som sproggivere. Aktionslæringsforløbet tilrettelægges og gennemføres i et samarbejde imellem tovholdere for aktionslæringsforløbet fra hver enhed samt konsulenter fra hhv. Fredensborg Kommune og Nationalt Videncenter for Læsning.

Projektevaluering og følgeforskning

Evaluering og følgeforskning er en del af projektet. Det er Nationalt Videncenter for Læsning, der forestår evalueringen og følgeforskningen. Fredensborg Kommune deltager i arbejdet og leverer data efter behov. Evalueringen bliver overvejende formativ af karakter og kommer til at indebære dataindsamling igennem observationer og fokusgruppeinterview med pædagoger og børn fra dagtilbud, herunder fotos og filmede optagelser. Følgeforskningen kommer til at indebære forelæggelse for en ekstern forsker af data samt redegørelser for processer fra projektevalueringens forløb. Dertil knyttes evt. ekstra materialer samt teoretiske vinkler på de fund, som aktionslæringsforløbet frembringer. Forskeren giver faglig sparring til projektet, som viderebringes til projektgruppen og styregruppen samt indgår i den fortsatte vidensformidling.

Vidensproduktion og projektformidling

I projektet er der indtænkt projektformidling. Internt i Fredensborg Kommune vil der løbende være feedback loops imellem forvaltningen og enhederne. Derudover vil forvaltningen ifm. projektets milepæle orientere og efter behov involvere det politiske niveau. Dette skal skabe koordination samt ledelsesmæssig og politisk bevågenhed omkring projektet og dets resultater. Eksternt vil projektet og dets resultater blive kommunikeret ud løbende via forskellige medier og i forskellige sammenhænge, herunder bl.a. i nyhedsbreve fra Nationalt Videncenter for Læsning, på hjemmesiden www.videnomlæsning.dk, i årlige artikler i tidsskriftet 'Viden om literacy' samt på forskellige konferencer rundt omkring i Danmark. Den eksterne kommunikation vil særligt være målrettet pædagogstuderende og

uddannede pædagoger, da det primært er via dem, at projektets metoder og erfaringer med disse skal udbredes.

Organisering

Projektet ejes af Center for Læring, Fritid og Sundhed i Fredensborg Kommune. Centret består i en rådhusenhed samt en række decentrale enheder i form af skoler og dagtilbud. Projektet udgår fra rådhusenheden, men tænkes udviklet og implementeret i et tæt samarbejde med enhederne på kommunens 0-6 årsområde. På 0-6 års området er der aktuelt 32 enheder inkl. dagplejen fordelt på hhv. 25 kommunale, 6 selvejende og 1 puljeinstitutioner. Samtlige enheder tænkes involveret i projektet. Projektet tilrettelægges og gennemføres i et tæt samarbejde Fredensborg Bibliotekerne samt Nationalt Videncenter for Læsning. Videncentret drives i et samarbejde imellem landets 7 professionshøjskoler, og er et videncenter, der har formål at samle, skabe og sprede viden om literacy, læsning, skrivning og sprog. Dette sker igennem forskning og udvikling i samarbejde med professionshøjskoler, universiteter, organisationer, skoler og dagtilbud.

Ansvars- og arbejdsdelingen i projektorganisationens forskellige grupper afspejler de kompetencer og medarbejderressourcer, som hver organisation er i besiddelse af og kan stille til rådighed. Nationalt Videncenter for Læsning inddrages bl.a. mhp. at bidrage til den faglige kompetenceudvikling af pædagoger. Derudover skal centret være med til at vidensbasere indsatsen og dokumentere resultater af denne. Endelig inddrages det mhp. at sikre udbredelse af den viden, der måtte komme ud af indsatsen, herunder særligt til pædagogisk personale – såvel nuværende, som kommende. Som supplement til dette trækkes der på centrets faglige netværk i følgeforskningen, hvori eksterne forskere inddrages. Dette skal sikre, at der i projektet tages højde for den nyeste viden på relaterede områder. Endvidere er den tænkt som et forum, der kan udgøre et supplement til de udbredelseskanaler, som Nationalt Videncenter for Læsning måtte benytte.

I Fredensborg Kommune inddrages i særdeleshed det pædagogiske personale. Pædagogfagligheden skal bringes i spil ifm. såvel udviklingen, som implementeringen af projektet. Det samme gælder den helt unikke viden om både børn og forældre, som det pædagogiske personale er i besiddelse af. Inddragelsen af det pædagogiske personale skal sikre ejerskab for initiativet og dermed lette udbredelsen af dette. Ledelsesmæssigt sikres projektet en forankring ved sin inddragelse af både en repræsentant for den administrative ledelse på dagtilbudsområdet og områdeledere i styregruppen samt daglige ledere i projektgruppen. Som følgegruppe inddrages kommunens sprognetværk af daglige ledere. I projektgruppen inddrages repræsentanter for forvaltningen. Udover at sikre forbindelse til det politiske og det administrative niveau, skal disse sikre repræsentation af forskellige perspektiver på tværs af 0-6 års området.

Tidsplan

Projektet påbegyndes primo 2016 og afsluttes ultimo 2019. Projektet har en udviklingsfase, der løber over ½ år. Det er i denne, at den pædagogiske værktøjskasse, Sproggaven, samt konceptet for aktionslæringsforløbet skal udvikles. Implementeringsfasen strækker sig over 3 ½ år. I denne tages Sproggaven i brug og aktionslæringsforløbet gennemføres i samtlige af kommunens dagtilbud på 0-6 års området. Sideløbende med dette følges der op. Opfølgningen har til formål at dokumentere projektets resultater, men er også tidsmæssigt indlagt, så de kan fungere som feedback loops mht. anvendeligheden og virkningen af Sproggaven og kompetenceudviklingsforløbet.

Økonomi

Budgettet for projektet er lavet med udgangspunkt i projektorganisationen og tidsplanen. Projektet beløber sig til i alt omkring 3,1 mio. kr. over den samlede projektperiode, hvoraf Fredensborg Kommune og Nationalt Videncenter for Læsning tilsammen selv lægger 1,6 mio. kr. i egenfinansiering. Egenfinansieringen består hovedsagligt i konsulent- og ledelsestimer lagt i forskellige dele af projektorganisationen. Derudover finansieres centralt/decentralt dele af aktionslæringsforløbet. Tre fonde har bevilget støtte til projektet hhv. 1 mio. kr. fra Velfærds- og Forskningsfonden for Pædagoger, 0,2 mio. kr. fra LB Fonden og 0,3 mio. kr. fra TrygFonden.